

Siber Flört İstismarı Ölçeği Türkçe Formunun Geçerlik ve Güvenirlilik Çalışması¹

DOI: 10.26466/opus.546811

*

Aysegül Bakır* - Melek Kalkan**

* Arş. Gör., Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Çayeli / Rize / Türkiye

E-Posta: aysegul.bakir@erdogan.edu.tr

ORCID: [0000-0002-9182-9492](https://orcid.org/0000-0002-9182-9492)

** Prof. Dr., Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Atakum / Samsun / Türkiye

E-Posta: mkalkan@omu.edu.tr

ORCID: [0000-0002-1280-5952](https://orcid.org/0000-0002-1280-5952)

Öz

Flört şiddeti ciddi bir halk sağlığı problemidir ve bu yüzden her yönüyle ele alınması gerekmektedir. Flört şiddeti uygulayıcısı olmak veya flört şiddetine maruz kalmak, ise teknoloji kullanımının artmasıyla yüzyüze iletişim boyutunun ötesinde bi hal almıştır. Bu çalışmanın amacı, siber flört istismarını, doğrudan saldırganlık ve izleme/kontrol olmak üzere iki boyutta inceleyen Siber Flört İstismarı Ölçeği'nin, Türk genç yetişkin örnekleminde güvenilirlik ve geçerliğini incelemektir. Ölçeğin psikometrik analizleri, yaşları 18 ve 30 arasında değişen 919 kişiden toplanan veri seti üzerinde yapılmıştır. Ölçeğin geçerliğini test etmek için faktör yapısı incelenmiştir. Analiz sonucunda Siber Flört İstismarı Ölçeği'nin Türk genç yetişkin örnekleminde yeterli düzeyde geçerliğe sahip olduğu bulunmuştur. Ölçeğin güvenilirliğini sınamak için ise, iç tutarlık katsayısı, madde-toplam korelasyon katsayısı, test-yarılama güvenilirlik katsayısı ve test-tekrar test güvenilirlik katsayısı incelenmiştir. Sonuç olarak, Siber Flört İstismarı Ölçeği'nin, romantik ilişkilerde yeni teknolojilerin istismar ve şiddet amacıyla kullanımının tespitini, Türkiye'de genç yetişkin örnekleminde sağlayabilecek güvenilirlik ve geçerliğe sahip olduğu gösterilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Siber flört istismarı, siber flört şiddeti, flört şiddeti, geçerlik, güvenilirlik

¹ Bu çalışma, Aysegül Bakır'ın Prof. Dr. Melek Kalkan danışmanlığında yürütülen yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

A Study about The Validity and Reliability of The Turkish Version of Cyber Dating Abuse Questionnaire

*

Abstract

The aim of this study is to investigate the reliability and validity of the Cyber Dating Abuse Questionnaire, which examines cyber dating abuse in two dimensions as direct aggression and monitoring / control. The psychometric analysis of the scale was performed on the data set collected from 919 people aged between 18 and 30. In order to test the validity of the scale, factor structure was examined. As a result of the analysis, it was found that the Cyber Dating Abuse Questionnaire has a sufficient validity for the sample consisting of Turkish young adults. In order to test the reliability of the scale, internal consistency coefficient, item-total correlation coefficient, test-half reliability coefficient and test-retest reliability coefficients were calculated. Consequently, it was seen that Cyber Dating Abuse Questionnaire has the reliability and validity to measure the use of new technologies with the aim of abuse and violence in romantic relationships of the sample consisting of Turkish young adults.

Keywords: *Cyber dating abuse, cyber dating violence, dating violence, validity, reliability*

Giriş

İçinde flört, nişanlanma ve evlilik gibi aşamaları barındıran romantik ilişki, psikolojik ve sosyal yönleri olan bir sistemdir. Bu sistemde bireylerin kaliteli zaman geçirme, kabul görme, evlenilecek eşi yakından tanıma, duygusal paylaşımda bulunma ihtiyaçları karşılanmaktadır (Skipper ve Nass, 1966; Dolgin, 2014). Skipper ve Nass'e (1966) göre, ergenlik dönemi ve yirmili yaşların başındaki romantik ilişkilere işaret etmektedir. Bu dönemde karşı cinsle yakın ilişkiler kurabilmek, dönemin gelişim görevlerinden olduğu kadar, bir sonraki gelişim evresinin ihtiyaçlarını karşılayabilmek için de basamak niteliğindedir.

Romantik ilişki işlevsel ve sağlıklı olduğunda bireyin yaşamını geliştirmekte ve hem fiziksel hem de duygusal iyi oluşa katkıda bulunmaktadır (Kalkan ve Hamamcı, 2015). Romantik ilişkiye sahip olmak bireyin fiziksel çekiciliğine ilişkin inancını artırmakta; kendilik değerini geliştirmektedir. Ayrıca, kişilere karşı cinsi tanıma ve problem çözme yeteneği geliştirme fırsatı sunmaktadır (Dolgin, 2014; Baker ve Carreno, 2016). Romantik ilişki kurma konusunda başarısızlık yaşamak ise bireyde endişeye, cinselliğine ilişkin şüphe edinmesine ve özsaygısında azalmaya sebep olmaktadır. Olumlu özelliklerinin yanında, evlilikten önceki bu dönem çiftler için kimi zaman yanıltıcıdır; partnere yalnızca pozitif özellikler sergilenebilmekte veya flört edilen kişinin negatif yönleri görmezden gelinebilmektedir (Kalkan ve Hamamcı, 2015). Hatta bazı durumlarda çiftler arasındaki sınırlar aşılabilmekte ve ilişkide şiddet ve saldırganlık davranışları sergilenebilmektedir. Özellikle ergenlik ve genç yetişkinlik dönemlerinde flörtte çatışmalar yoğun şekilde yaşanabilmektedir.

Romantik ilişkilerde başlangıç dönemi içinde daha tipik ve daha sağlıklı davranışlar görülmekteyken, ilerleyen dönemlerde izleme ve kontrol davranışları artmaktadır. İlişki sağlıklı olmayan bir yapıya dönüşmeye başlarmaktaysa da ilişkiyi bitirme girişiminde bulunulmamaktadır (Helm, Baker, Berlin ve Kimura, 2015). İlişkinin sağlıklı olmayan seyri fark edilmesine ve taraflar bu seyirden rahatsız olmasına karşın, izleme ve kontrol davranışları yalnızca rahatsız edici olarak nitelendirilmekte ve kötüye kullanma içerdiği düşünülmemektedir. Doğru olmayan bu yorumlama, kontrol davranışları ve kıskançlığın içinde yer aldığı psikolojik şiddetin meşrulaştırılmasını kolaylaştırmaktadır. Psikolojik şiddet ise teknoloji

kullanımında yaygınlaşmayla birlikte gençler arasında farklı bir zemine taşınmış durumdadır.

Farklı kültür ve farklı ülkeler arasında ekonomik ve yapısal çeşitlilik bulunsa da, gençler arasında internet, sosyal medya, teknolojik alet kullanımını konusunda benzer şekilde yaygınlık söz konusudur. Gençlerin gün içinde uğraştıkları etkinlikleri ve sosyal yaşantılarını bilgisayar oyunları, anlık mesajlaşma, çevrimiçi video oluşturma veya izleme, sosyal ağ sitelerinde gezinme oluşturmaktadır. Pempek, Yermolayeva, Calvert'a (2009) göre genç yetişkinler gün içinde 30 dakikalarını Facebook'ta geçirmekte, çevrimiçi etkileşimi sosyal iletişim yolu olarak tercih etmektedirler. Teknolojinin ve sosyal ağların kullanımı patolojik boyutlara ulaşmış görünmektedir (Morahan-Martin ve Schumacher, 2000).

Zorbalık davranışlarının sergilenmesinde de teknoloji ile karşılaşmaktadır. Yapılan bir araştırmaya göre genç yetişkinlerin %19'u birine teknoloji kullanarak zorbalık yaptıklarını ifade etmişlerdir. Bu kişilerden %9'u kısa mesaj aracılığıyla, %8'i e-mail, sosyal ağ sitesi, anlık mesajlaşma uygulaması aracılığıyla, %7'si ise telefon araması aracılığıyla zorbalık davranışları sergilemişlerdir (Lenhart, Madden, Smith, Purcell, Zickuhr ve Rainie, 2011). Juvonen ve Gross'ın (2008) web destekli incelemesinde ise, çalışmaya katılan kişilerin %72'si hayatlarında en az bir kez çevrimiçi zorbalığa maruz kaldıklarını belirtmişlerdir.

Gençlerin kişilerarası etkileşiminde teknoloji kullanımının olumlu etkileri olduğu kadar olumsuz etkileri de bulunmaktadır (Best, Manktelow ve Taylor, 2014). Kişilerin etkileşimleri, arkadaş veya partnerleriyle ilişkilerini güçlendirdiği kadar (Subrahmanyam ve Greenfield, 2008), partneri rahatsız etmek ve takip etmek, yanısıra onlarla tartışabilmek için de kullanılmaktadır (Southworth, Finn, Dawson, Fraser ve Tucker, 2007). Sosyal medya ve teknoloji, mesafeleri ortadan kaldırıp partnerle sürekli etkileşimde olmayı sağlayarak, psikolojik istismar davranışlarına yol açmayı artırmaktadır (Mishna, Cook, Saini, Wu ve MacFadden, 2011). Teknoloji, çiftlerin birbirini aşağılamasında, küçük düşürmesinde, göz korkutmasında, gizlice izlemesinde fırsat sunmaktadır (Spitzberg ve Hoobler, 2002). Çünkü teknoloji sayesinde kişilerin birbirine her yerde ve her zaman ulaşımı kolaylaşmaktadır (Katz ve Aakhus, 2002). Bu kolaylaşma, siber zorbalığın uygulanmasında kolaylığı da beraberinde getirmekte ve bireyin

iyi oluş ve psikolojik rahatsızlık durumunu da etkileyebilmektedir (Schneider, O'Donnell, Stueve ve Coulter, 2012).

Türkiye'deki çalışmalara bakıldığında, flört şiddeti konusunda geliştirilmiş veya uyarlanmış çeşitli ölçeklerin olduğu görülecektir. Romantik ilişkide karşılaşılan sorunları çözme davranışını, fiziksel istismar, duygusal istismar ve soruna yönelme olmak üzere üç faktörde ölçen Ergenler İçin Romantik İlişkilerde Sorun Çözme Ölçeği (Kalkan, 2008); romantik ilişkideki şiddeti, kadının erkeğe uyguladığı şiddet ve erkeğin kadına uyguladığı şiddet olmak üzere iki boyutta ölçen Çiftler Arası Şiddeti Kabul Ölçeği (Sezer, 2008); evlilik öncesi ilişkilerdeki şiddeti uzlaşma, psikolojik şiddet, cinsel şiddet, fiziksel şiddet ve yaralanma boyutlarıyla ölçen Çatışmaların Çözümüne Yaklaşım Ölçeği (Aba, 2016); Flört Şiddetine Yönelik Tutum Ölçekleri (Yumuşak ve Şahin, 2013) bunlardan bazılarıdır. Ancak spesifik olarak flört şiddetinin teknoloji bağlamında uygulanmasına yönelik ölçme aracı bulunmadığı da göze çarpmaktadır. Bu nedenle, bu araştırma ile Siber Flört İstismarı Ölçeği'nin Türkçeye uyarlanması amaçlanmaktadır. Türkçe alanyazına çiftler arasındaki teknoloji temelli istismar deneyimlerini ölçebilecek bir ölçüm aracı kazandırmak, uygulamaya açısından öneme sahiptir. Ölçek uygulamak, zaman tasarrufu sağlamasının yanında, geniş kitlelere uygulama yapma açısından da pratiktir. Ayrıca farklı ülkelerde karşılaşılan sonuçlarla karşılaştırma imkanı yapmak içinde faydalı olacaktır.

Yöntem

Araştırmanın Deseni

Araştırma ilişkisel tarama desenine göre şekillendirilmiştir. Tarama deseni, evren genelindeki eğilim, tutum veya görüşlerin, belirli yöntemler kullanılarak seçilen örneklemde elde edilen verilere dayandırılarak sayısal biçimde incelenmesini sağlamaktadır (Creswell, 2017). Doğrulayıcı faktör analizinin değişkenler arası değişkenleri inceleme modeline dayanması da araştırmanın ilişkisel boyutunu oluşturmaktadır.

Katılımcılar

Ölçeğin uyarlanma aşamasında dört farklı katılımcı grubuyla çalışılmıştır. İlk grup, ölçeğin dilsel olarak anlaşılabilirliğinin sınanması için oluşturulan, Türkiye'nin Doğu Karadeniz Bölgesi'ndeki bir üniversitenin sınıf öğretmenliği bölümünden 17'si erkek, 31'i kadın olmak üzere 48 kişilik bir katılımcı grubudur. İkinci grup, ölçeğin yapı ve iç tutarlılık özelliklerinin incelendiği pilot uygulama grubudur. Pilot uygulamada, Eğitim Fakültesi bölümlerinden 80, Mühendislik Fakültesi bölümlerinden 34 ve İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nden 21 olmak üzere 135 öğrenci çalışmaya katılmıştır. Katılımcıların 77'si kadın, 58'i erkektir. 78'inin mevcut bir romantik ilişkisi bulunmaktadır. Üçüncü grup, ölçeğin geçerlik ve güvenirlik analizlerinin yapılması için veri toplanan ve yaşları 18 ve 30 arasında değişmekte olan 981 kişidir. Verilerin toplanma işleminin ardından, eksik doldurma ve veri setinin güvenirliğini bozma nedenleriyle 62 kişinin verisi veri setinden çıkarılmış ve analize dahil edilen 919 kişi kalmıştır. Katılımcılardan 275 (%29.9) kişiye çevrimiçi form yoluyla ulaşılmıştır. 644 (%70.1) kişi ise Türkiye'nin Karadeniz Bölgesi'ndeki üç üniversitede öğrenim görmekte olan öğrencilerden oluşmaktadır. Dördüncü grup, ölçeğin test-tekrar test güvenirlik katsayısının hesaplanması için ulaşılan gruptur. Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik bölümünde okuyan 114 öğrenciden oluşan bu gruba üç hafta ara ile uygulama yapılmıştır. Grupta 75 kişi kadın, 39 kişi erkektir. Yaş ortalamaları 20,21'dir.

Veri Toplama Araçları

Siber Flört İstismarı Ölçeği: Flört ilişkisinde uygulanan ve maruz kalınan teknoloji temelli saldırganlığın ölçülmesi amacıyla Borrajo, Gamez-Guadix, Pereda ve Calvete (2015) tarafından geliştirilmiştir. Ölçeğin geliştirilme aşamasında örneklem 18-30 yaş arası 834 kişiden oluşmaktadır. Son örneklemdeyse yaş ortalaması 22,72 olan 788 kişiyle çalışma yapılmıştır. Katılımcılardan %1,2'si zorunlu eğitimi bitirmiş, %15,8'i lisans derecesini tamamlamış, %4,7'si mesleki eğitim almıştır ve %12,3'ü lisansüstü öğrenim görme aşamasındadır. Ölçek 6'lı likert tipindedir ve her bir madde için belirtilen davranışın ilişkide kaç kere tekrar edildiği sorusuyla puanlanmaktadır. '1=hiç yaşanmadı; 2=geçtiğimiz yılda olmadı fakat daha önce

yaşandı; 3=nadiren: 1 veya 2 kez yaşandı; 4=bazen: 3 ve 10 kez arasında yaşandı; 5=sıklıkla: 10 ve 20 kez arasında yaşandı; 6=her zaman: 20 kezden fazla yaşandı' şeklinde derecelendirilmektedir.

Ölçeğin son aşamada faktör analizinin yapıldığı örneklem 388 ve 400 kişiden oluşmaktadır. Siber istismara maruz kalan ve siber istismarı uygulayan şeklinde ikiye ayrılan ölçeğin *Doğrudan Saldırganlık* ve *İzleme/Kontrol* olmak üzere iki faktörlü bir yapısı olduğu saptanmıştır. Açımlayıcı faktör analizine göre her bir faktör için en az yük ,40'tır. Kaiser Meyer Olkin analizi yapılmış ve değerler şiddet uygulayan için ,83 ve şiddete maruz kalan için ,86 olarak tespit edilmiştir. Şiddeti uygulayan için *İzleme/Kontrol* boyutu toplam varyansın %15,41'ini, *Doğrudan Saldırganlık* boyutu ise %25,64'ünü açıklamaktadır. Şiddete maruz kalan içinse *İzleme/Kontrol* boyutu toplam varyansın %17,33'ünü, *Doğrudan Saldırganlık* boyutu %31,36'sını açıklamaktadır.

İşlem

Ölçeğin uyarlama çalışmalarında ilk aşamada ölçeğin geliştiricilerinden Borrajo'dan e-posta aracılığıyla uyarlama izni alınmıştır. Ardından izni alınan ölçek için çeviri süreci başlamıştır. Ölçeğin İngilizceden Türkçeye çevirisi yapılmıştır. Bu çevirme işleminde Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık programından, İngilizce ve Türkçeye hakim olan dört öğretim elemanı yardımcı olmuştur.

Çeviri işleminde yöntem olarak *tek yönlü çeviri* yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntem çevirinin başka çevirmenler tarafından sorgulanması ve çeviri sonrası sorgulama olarak kendi içinde ikiye ayrılmaktadır. Çevirinin başka çevirmenler tarafından sorgulanması bölümünde çevrilen ölçme aracı ve ölçme aracının orijinal formu farklı uzmanlar tarafından karşılaştırmalı olarak incelenmekte ve gerektiği durumlarda düzeltmeler yapılmaktadır. Çeviri sonrası sorgulama kısmında ise ilk çeviriden sonra ölçme aracı hedeflenen kültürdeki küçük bir örneklem grubuna uygulanmaktadır. Katılımcılara maddelerin anlaşılıp anlaşılmadığına ilişkin sorular sorularak madde eş değeri ile ilgili bilgi elde edilmektedir (Savaşır, 1994). Bu uyarlama çalışmasında tek yönlü çeviri tekniğinin iki uygulamasından da yararlanılmıştır. Çevirisi yapılan ölçek, uzun süre yurtdışında öğrenim görmüş ve psikolojik danışma alanında çalışmış olan iki öğretim elemanı

tarafından karşılaştırılmıştır. Karşılaştırmalarda en uygun ifadeler uzmanlar tarafından belirlenmiştir. Çevirilerde, ölçekte yer alan maddeler, ifadelerin hem İngilizce hem Türkçede aynı şeyi ifade etme maksadıyla kullanılmasıyla ilişkili olarak anlamsal açıdan; maddelerdeki ifadelerin Türkiye açısından yaşanılabilir durumlar olması ile ilişkili olarak deneysel açıdan; her bir ifadenin hem Türkçede hem de İngilizcede kullanılıp kullanılmamasıyla ilişkili olarak kavramsal açıdan değerlendirilmiştir. Ardından, küçük bir örneklem üzerinde maddelerin anlaşılabilirliği sınanmış, anlaşılmayan ifadeler üzerinde tekrar düzeltmeler yapılmıştır. Ölçeğin uygulanma süresinin ortalama 20 dakika olduğu saptanmıştır.

Verilerin Analizi

Verilerin analizi için SPSS 18 paket programı ile AMOS 24 programı kullanılmıştır. Dağılımın normalliği, $n > 30$ olduğu için Kolmogorov-Smirnov yöntemi ile incelenmiştir. $p < .05$ olduğundan dağılımın normal olmadığı anlaşılmıştır. Ölçeğin yapı geçerliğini incelemek için yapılan doğrulayıcı faktör analizinde asimptotik dağılımdan bağımsız yöntem (asymptotically distribution-free) kullanılmıştır. İç tutarlılık katsayısı için Cronbach Alpha ve test-yarılama analizinden yararlanılmıştır. Ölçeğin kararlılığını sınamak içinse Spearman korelasyon tekniği ile test-tekrar test güvenilirlik katsayısı hesaplanmıştır.

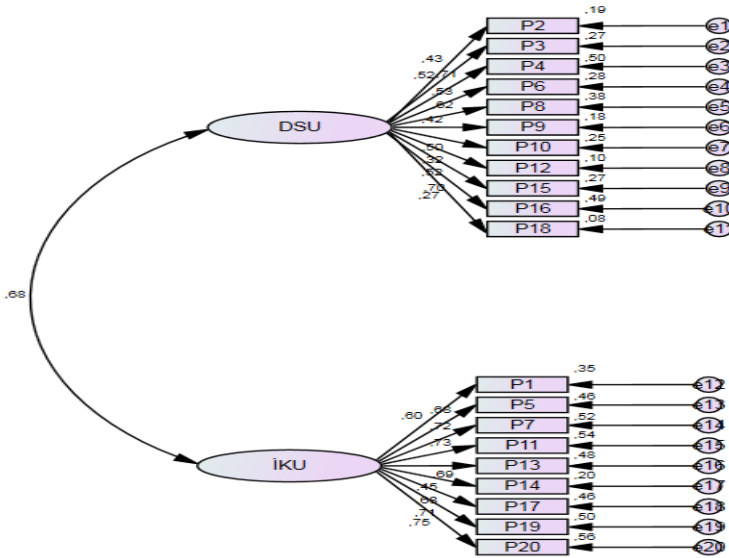
Bulgular

Pilot Çalışma

Türkçeye çevirisi yapılmış ölçeğe ilk şeklinin verilmesinin ardından katılım için ölçütleri karşılayan bireylerle bilgilendirme formu eşliğinde pilot uygulama gerçekleştirilmiştir. Şiddet uygulama için Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı ,85 ve şiddete maruz kalma için Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı ,85 olarak tespit edilmiştir. Madde-toplam korelasyonları Şiddete maruz kalma için ,14 ile ,67 arasında iken, şiddet uygulama için ,11 ile ,66 arasında değişmektedir.

Ölçeğin Geçerliği

Ölçeğin faktörlerinin açıkladığı varyans miktarını tespit etmek için ölçek, orijinal alt faktör sayısına sadık kalınarak incelenmiştir. İki ölçekte de iki alt boyutlu yapının sınındığı analizde, açıklanan toplam varyans, şiddete maruz kalma için %44,4, şiddet uygulama için %44,7'dir. Şekil 1 ve Şekil 2'de, ölçeğin İzleme/Kontrol ile Doğrudan Saldırganlık olmak üzere iki alt faktörlü yapısının sınındığı Doğrulayıcı Faktör Analizi sonuçları bulunmaktadır.

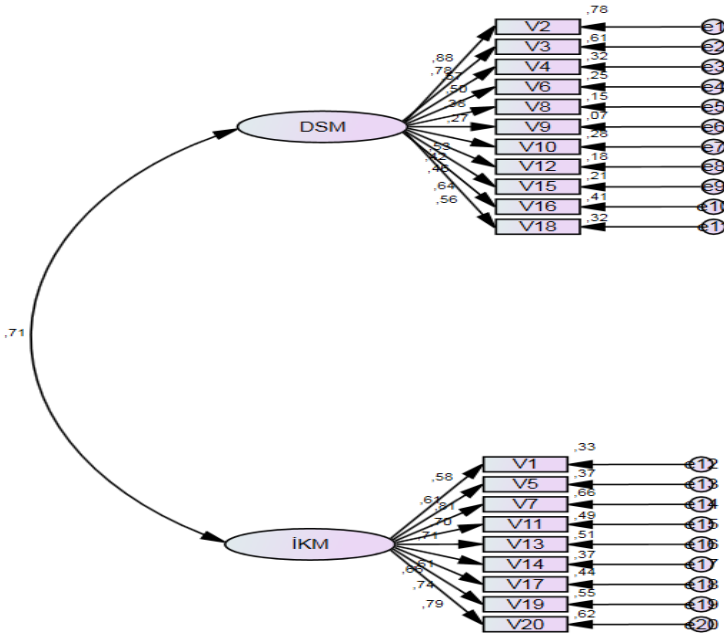
Şekil 1. Şiddet Uygulama için DFA Sonucunda Elde Edilen Yol Şeması

DSU: Doğrudan Saldırganlık Uygulama; İKU: İzleme ve Kontrol Uygulama

Kaiser Meyer Olkin (KMO) değeri şiddete maruz kalma için ,87, şiddet uygulama için ,88 olarak tespit edilmiştir. Barlett Küresellik Testi sonuçları şiddete maruz kalma için 7064,305, şiddet uygulama için 6854,424'dir. Barlett Küresellik Testi'nin anlamlılık değeri her iki alt ölçek için

$p=,000$ 'dır. Literatüre göre ,50 ve altındaki KMO değeri uygun değildir (Field, 2000). ,70 KMO için iyi düzey, ,80 çok iyi düzeydir; bu bilgiye göre değerlendirildiğinde KMO değeri çok iyi düzeydedir (Karagöz, 2016). KMO değeri göz önüne alındığında ölçek için faktör analizi yapmanın uygun olduğu görülmektedir. Şekil 1 ve 2'de görüldüğü gibi, yirmi maddenin iki örtük değişken ile açıkladığını sınamak için, her madde hata varyansları 1 olarak modele dahil edilmiştir.

Şiddet uygulama için yapılan DFA analizinde, şiddet uygulama için, *İzleme/Kontrol* ve *Doğrudan Saldırganlık* alt boyutları arasındaki korelasyon ,68, kovaryans ,37 olarak bulunmuştur. Ölçekte örtük değişkenlerin gözlenen değişkenleri açıklama oranının *İzleme/Kontrol* alt boyutunda ,45 ile ,75 arasında; *Doğrudan Saldırganlık* alt boyutunda ise ,27 ile ,71 arasında değiştiği tespit edilmiştir.

Şekil 2. Şiddete Maruz Kalma için DFA Sonucunda Elde Edilen Yol Şeması

DSM: Doğrudan Saldırganlığa Maruz Kalma; İKM: İzleme ve Kontrolle Maruz Kalma

Şiddete maruz kalma için yapılan DFA analizinde *İzleme/Kontrol* ve *Doğrudan Saldırganlık* alt boyutları arasındaki korelasyon ,71, kovaryans ,67 olarak bulunmuştur. Ölçekte gizil değişkenlerin gözlenen değişkenleri açıklama oranının *İzleme/Kontrol* alt boyutunda .58 ile .81 arasında; *Doğrudan Saldırganlık* alt boyutunda ise .27 ile .88 arasında değiştiği tespit edilmiştir.

Literatüre göre uyum indeksleri değerlerinde χ^2/df 'nin 5 ve RMSEA değerinin .08 ve altında, GFI değerinin .85, AGFI değerinin .85 ve üzerinde ve CFI değerinin .90 ve üzerinde olması gerekmektedir (Karagöz, 2016). Marsh, Balla ve McDonald'a (1988) göre AGFI değerinin 0.80'in üzerinde olduğu durumlar da uyum için kabul edilebilirdir. Tablo 3'de modelin her iki ölçek için uyum indeksleri bulunmaktadır.

Tablo 1. Uyarılama Çalışmasının Yapıldığı Örneklem İlişkin DFA Uyum İndeksleri

	χ^2/sd	sd	χ^2	GFI	AGFI	CFI	RMSEA
ŞMK	3.449	169	582.868	.90	.88	.75	.05
ŞU	3.523	169	595.459	.94	.92	.79	.05

ŞMK: Şiddete Maruz Kalma; ŞU: Şiddet Uygulama

Yapılan Doğrulayıcı Faktör Analizi'nde şiddete maruz kalma için $\chi^2=582,868$, $sd=169$, $\chi^2/sd=3,449$, $p=.000$ olduğu görülmüştür. GFI=.90, AGFI=.88, CFI=.75 ve RMSEA=.05 olduğu saptanmıştır. Yapılan Doğrulayıcı Faktör Analizi'nde şiddet uygulama için $\chi^2=595,459$, $sd=169$, $\chi^2/sd=3,523$, $p=.000$ olduğu görülmüştür. GFI=.94, AGFI=.92, CFI=.79 ve RMSEA=.05 olduğu saptanmıştır. DFA sonucunda, χ^2 ve serbestlik derecesi oranı yüksek çıkmıştır. Bu durum örneklem grubunun büyüklüğünden kaynaklanıyor görünmektedir. χ^2 değeri örneklem büyüklüğünden etkilenmektedir ve örneklem büyüklüğü arttıkça χ^2 değeri de artmaktadır. Örneklem büyüklüğünün daha az olduğu durumlarda, χ^2 değeri küçülme ve model uyumu artmaktadır (Tabachnick ve Fidell, 2001).

Ölçeğin Güvenirliği

İzleme/Kontrol alt boyutunun Cronbach Alpha iç tutarlılık değerleri şiddete maruz kalma için .85, şiddet uygulama için .84'dür. *Doğrudan Saldırganlık* alt boyutunun Cronbach Alpha iç tutarlılık değerleri şiddete maruz

kalma için .78, şiddet uygulama için .79'dur.

Tablo 2. Siber Flört İstismarı Ölçeği'nin Düzeltilmiş Madde-Toplam Korelasyonları

Madde	Düzeltilmiş madde-toplam korelasyonları
M1	.361
M2	.321
M3	.224
M4	.245
M5	.506
M6	.344
M7	.546
M8	.247
M9	.266
M10	.383
M11	.581
M12	.235
M13	.577
M14	.509
M15	.349
M16	.467
M17	.597
M18	.329
M19	.648
M20	.607
U1	.438
U2	.271
U3	.193
U4	.222
U5	.493
U6	.280
U7	.512
U8	.237
U9	.314
U10	.362
U11	.603
U12	.254
U13	.580
U14	.458
U15	.389
U16	.470
U17	.553
U18	.306
U19	.584
U20	.597

M: Şiddete Maruz Kalma; U: Şiddet Uygulama

Ölçeğin kararlılığının ölçülmesi için yapılan test-tekrar test korelasyonu şiddete maruz kalma için .80, şiddet uygulama için .77 olarak saptanmıştır. .70 değeri, test-tekrar test korelasyon katsayısı için yeterlidir (McIntire ve Miller, 2000). Bu bilgi doğrultusunda, Siber Flört İstismarı Ölçeği için saptanan test-tekrar test korelasyonu katsayısı, yeterli bir kararlılık katsayısıdır. Güvenirlik için bir diğer teknik olan test-yarılama da kullanılmıştır. Bu teknikte, ölçekteki maddeler iki bölüme ayrılarak aralarındaki korelasyon hesaplanmaktadır. Çalışmada ölçeğin ilk 10 maddesi ve son 10 maddesi arasındaki korelasyon, şiddete maruz kalma için .75, şiddet uygulama için .77'dir.

Ölçekteki maddelerin, testin tümünün ölçtüğü özelliği ölçüp ölçmediğini test etmek için madde-toplam korelasyonuna bakılmıştır. Ölçeğin madde-toplam korelasyonlarına ilişkin tablo aşağıda verilmiştir (Tablo 2).

Şiddete maruz kalma için .22 ile .65, şiddet uygulama için .19 ile .60 arasında değişmektedir. Düzeltilmiş madde-toplam korelasyonunun genellikle .30 üzerinde olması beklense de (Kline, 2005), bir maddenin, testin tamamıyla tutarlı olup olmadığının anlaşılmasında ölçüt olabilecek en küçük değer .20 olarak ifade edilmektedir (McIntire ve Miller, 2000). Bu bilgiye bakıldığında, Siber Flört İstismarı Ölçeği'nde .20'den küçük tek madde bulunduğu görülecektir (bkz. Tablo 2, U3). Bu madde ise, ölçeğin uyum indeksi değerlerinde toplam etkiye katkıda bulunduğu, faktör yükü anlamlı olduğu (bkz. Şekil 1, P3) ve ölçeğin orijinal yapısı bozulmak istenmediği için ölçekten çıkarılmamıştır.

Tartışma ve Sonuç

Sosyal medya ve teknoloji, flört şiddetinin de yeni bir bağlama aktarılmasına neden olmuştur. Bu bağlam, daha rahat kontrol edebilme ve baskı yapabilme yönüyle psikolojik şiddet uygulamanın artabileceği bir ortama işaret etmektedir. Teknolojik bağlamın geleneksel iletişim kanalları yoluyla uygulanan şiddetten farkını açıklayabilmek ve aydınlatabilmek bu açıdan önem kazanmaktadır. Bu nedenle, bu çalışmada, Borrajo, Gamez-Guadix, Pereda ve Calvete (2015) tarafından geliştirilen Siber Flört İstismarı Ölçeği, 18-30 yaş aralığındaki Türk genç yetişkin örneklemini için uyarlanmaya çalışılmıştır. Çalışmada, Türk araştırmacıların, siber flört

istismarını incelemelerini kolaylaştırmayı amaçlayan bir ölçme aracını Türk kültürüne kazandırmak hedeflenmiştir.

Siber Flört İstismarı Ölçeği'nin yapı geçerliğini incelemek için doğrulayıcı faktör analizi kullanılmıştır. Analizde, asimptotik dağılımdan bağımsız yöntem kullanılmıştır ve ölçeğin yapı geçerliğini Türk örnekleminde koruduğu bulunmuştur. Siber Flört İstismarı Ölçeği'nin güvenilirliğini incelemek için üç ayrı teknik kullanılmıştır. Bunlar, Cronbach alfa iç tutarlılık analizi, test-tekrar test kararlılığı ve test-yarılama güvenilirlik analizidir. Ölçek için elde edilen Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı Şiddete Maruz Kalma Ölçeği'nde .84, Şiddet Uygulama Ölçeği'nde .83'dür. Ölçeğin test-yarı güvenilirlik katsayısı Şiddete Maruz Kalma Ölçeği'nde .75, Şiddet Uygulama Ölçeği'nde .77'dir. Son olarak, üç hafta arayla uygulanan test-tekrar test güvenilirlik katsayısı Şiddete Maruz Kalma Ölçeği'nde .80, Şiddet Uygulama Ölçeği'nde .77 olarak bulunmuştur. Her üç katsayının da yüksek (>0.70) olması, ölçeğin güvenilirliği için önemli bir kanıttır. Bu değerler, henüz Türkçeye uyarlaması yapılmamış olan siber flört istismarı ölçüm araçlarının değerleriyle uyumaktadır. Örneğin; *Siber Flört İstismarı Ölçeği* Zweig, Dank, Lachman ve Yahner (2013) tarafından geliştirilmiştir. Flörtte deneyimlenen siber istismar, ölçekte cinsellik içermesi ve cinsellik içermemesine göre ikiye ayrılmıştır. Cinsel siber istismara maruz kalma alt boyutu için Cronbach $\alpha=.81$; Cinsellik içermeyen siber istismara maruz kalma alt boyutu için Cronbach $\alpha=.89$ 'dur. Cinsel siber istismar uygulama alt boyutu için $\alpha=.89$; Cinsellik içermeyen siber istismar uygulama alt boyutu için Cronbach $\alpha=.92$ 'dir. *Siber Saldırganlık Uygulama Ölçeği* Schnurr, Mahatmya ve Basche (2013) tarafından üniversite öğrencileri örneklemini için oluşturulmuştur. Ölçekte boyutlar tanımlanmamıştır. Ölçeğin iç tutarlılık güvenilirliği erkekler için Cronbach $\alpha=.76$ ve kadınlar için Cronbach $\alpha=.71$ şeklindedir. Benzer şekilde, *Dijital Flört İstismarı Ölçeği* Reed, Tolman ve Ward (2016) tarafından üniversite örneklemiyle oluşturulmuştur. Bu ölçekte de boyutlar tanımlanmamıştır. Ölçeğin iç tutarlılık güvenilirlik değerleri mağduriyet için Cronbach $\alpha=.76$; uygulayan için $\alpha=.73$ şeklindedir. Son olarak, *Partneri Kontrol Etme/Denetleme Envanteri* Burke, Wallen, Vail-Smith ve Knox (2011) tarafından geliştirilmiştir. Geçerlik için alan uzmanlarından yararlanılarak kapsam ve görünüş geçerliği baz alınmıştır. Güvenirlik içinse Cronbach $\alpha=.90$ olarak hesaplanmıştır.

Sonuç olarak, flört şiddetinin teknolojik boyutunu içeren Siber Flört İstismarı Ölçeği'nin uyarlanması için yapılan analizler doğrultusunda, Siber Flört İstismarı Ölçeği'nin geçerlik ve güvenilirlik açısından yeterli düzeyde olduğu saptanmıştır. Bu bulgular doğrultusunda, Siber Flört İstismarı Ölçeği'nin genç yetişkin örneklemini üzerinde kullanılmasının herhangi bir sorun oluşturmayacağı görülmektedir. Elde edilen olumlu bulgulara karşın, bu çalışmanın bazı önemli sınırlılıkları bulunmaktadır. Öncelikle, ölçeğin cinsiyet açısından ölçüm değişmezliğinin sınanması gerekmektedir. İkincisi, ölçeğin benzer nitelikteki diğer ölçeklerle korelasyonuna bakılmamıştır. Sonraki çalışmalarda, ölçeğin benzer ölçeklerle ilişkisinin incelenmesi, geçerli ve güvenilir olduğuna ilişkin savı destekleyecektir.

EXTENDED ABSTRACT

**A Study about The Validity and Reliability of The
Turkish Version of Cyber Dating Abuse
Questionnaire**

*

Ayşegül Bakır - Melek Kalkan

Recep Tayyip Erdoğan University, 19 Mayıs University

Increased use of technology causes both positive and negative effects on the interpersonal interaction of young people (Best, Manktelow and Taylor, 2014). These interactions are often used to monitor, disturb, and discuss with partners (Southworth, Finn, Dawson, Fraser and Tucker, 2007), as used to strengthen relationships with friends or a dating partner (Subrahmanyam and Greenfield, 2008). Technology and social media, by eliminating distances and being in constant contact with the partner, increase the behaviors of psychological abuse (Mishna, Cook, Saini, Wu and MacFadden, 2011). Technology offers opportunities for partners to insult, humiliate, intimidate and secretly follow each other in a romantic relationship (Spitzberg and Hoobler, 2002) because technological tools make it easier for people to reach each other anytime and anywhere (Katz and Aakhus, 2002). This facilitation brings along easing to use of cyberbullying and can affect the well-being and psychological disturbance of individuals (Schneider, O'Donnell, Stueve and Coulter, 2012). The aim of this study is to examine the validity and reliability of the Turkish version of the Cyber Dating Abuse Questionnaire developed by Borrajo, Gamez-Guadix, Pereda and Calvete (2016). For the validity of the scale, confirmatory factor analysis and for the reliability, cronbach Alpha internal consistency, item-total correlation, test-half reliability, and test-retest reliability coefficients were calculated. The scale examines cyber dating abuse in two dimensions as direct aggression and monitoring/control. The scale is intended for both victims of cyber dating abuse and perpetrators of cyber dating abuse.

In the adaptation process of the scale, four different groups of participants were studied. The first group is a group of 48 participants, 17 males

and 31 females, who are created to test the linguistic intelligibility of the scale. The second group is a pilot group of 135 persons whose structure and internal consistency characteristics are examined. 77 of the participants were female and 58 were male. 78 has an existing romantic relationship. The third group consisted of 919 people who collected data for validity and reliability analysis of the scale. The fourth group is the group that has been reached to calculate the test-retest reliability coefficient of the scale. This group consisted of 114 students studying in the department of Psychological Counseling and Guidance. Of the participants in the group, 75 were female and 39 were male. The mean age was 20,21 years.

Prior to the adaptation of the scale, permission was obtained from E. Borrajo via e-mail. In the adaptation process, the scale was translated from English to Turkish. A one-way translation technique was used as a translation technique. In this adaptation study, one-way translation technique's two methods were used. The translated scales were compared by two faculty members who lived and studied abroad for many years. The most appropriate expressions were determined by experts in comparisons. Then, on a small sample, the comprehensibility of the substances was tested, and the corrections were made to the unclear expressions. The mean duration of application of the scale was 20 minutes.

SPSS 18 and AMOS 24 were used for data analysis. The distribution was examined by Kolmogorov-Smirnov method because it was $n > 30$. The distribution was not normal. So, in order to examine the construct validity of the scale, as the confirmatory factor analysis used asymptotically distribution-free method. Cronbach alpha and test-half reliability analysis were used for the internal consistency coefficient. Test-retest reliability coefficient was calculated with Spearman correlation technique for the stability coefficient of the scale.

Three different techniques were used to examine the reliability of the Cyber Dating Abuse Questionnaire. These are Cronbach's alpha internal consistency analysis, test-retest stability and split half reliability analysis. The Cronbach alpha reliability coefficient obtained for the scale was .85 for Monitoring/Control Victimization and .84 for Monitoring/Control Perpetration. Also, the Cronbach alpha reliability coefficient obtained for the scale was .78 for Direct Aggression Victimization and .79 for Direct Aggression Perpetration. The split half reliability coefficient of the scale was

.75 in the Victimization and .77 in the Perpetration. Finally, the test-retest reliability coefficient was found to be .80 in the Victimization and .77 in the Perpetration. The fact that all three coefficients are high (> 0.70) is an important proof for the reliability of the scale.

As a result, according to the analyzes conducted for the adaptation of the Cyber Dating Abuse Questionnaire, which contains the technological dimension of dating violence, the Cyber Dating Abuse Questionnaire was found to be sufficient in terms of validity and reliability. Accordingly, the use of the Cyber Dating Abuse Questionnaire on a young adult sample will be appropriate. Despite the positive findings, this study has some important limitations. First of all, it is necessary to test the measurement invariance in terms of gender. Secondly, the correlation of the scale with other similar scales was not examined. In subsequent studies, examining the relationship of the scale with similar scales will support the argument that it is valid and reliable.

Kaynakça / References

- Baker, C. K. ve Carreño, P. K. (2016). Understanding the role of technology in adolescent dating and dating violence. *Journal of Child and Family Studies*, 25(1), 308-320.
- Best, P., Manktelow, R. ve Taylor, B. (2014). Online communication, social media, and adolescent wellbeing: A systematic narrative review. *Children and Youth Services Review*, 41, 27-36.
- Borrajo, E., Gámez-Guadix, M., Pereda, N. ve Calvete, E. (2015). The development and validation of the cyber dating abuse questionnaire among young couples. *Computers in Human Behavior*, 48, 358-365.
- Burke, S. C., Wallen, M., Vail-Smith, K., ve Knox, D. (2011). Using technology to control intimate partners: An exploratory study of college undergraduates. *Computers in Human Behavior*, 27(3), 1162-1167.
- Creswell, J. W. (2017). *Araştırma deseni: Nitel, nicel ve karma yöntem yaklaşımları*. (S. B. Demir Çev. Ed.). Ankara: Eğiten Kitap.
- Dolgin, K. G. (2014). *Ergenlik psikolojisi*. (D. Özen Çev). İstanbul: Kaknüs.
- Fidan, F. ve Yeşil, Y. (2018). Nedenleri ve sonuçları itibariyle flört şiddeti. *Balkan ve Yakın Doğu Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(1), 16-24.

- Helm, S., Baker, C. K., Berlin, J. ve Kimura, S. (2015). Getting in, being in, staying in, and getting out: Adolescents' descriptions of dating and dating violence. *Youth & Society*, 49(3), 318-340.
- Juvonen, J. ve Gross, E. F. (2008). Extending the school grounds? Bullying experiences in cyberspace. *Journal of School Health*, 78(9), 496-505.
- Kalkan, M. (2008). Ergenler için romantik ilişkilerde sorun çözme ölçeğinin (erisçö) geliştirilmesi, geçerlik ve güvenilirliği. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 15(3), 131-138.
- Kalkan, M., Hamamcı, Z. ve Yalçın, İ. (2012). *Evlilik öncesi psikolojik danışma*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Karagöz, Y. (2016). *SPSS ve AMOS 23 ile uygulamalı istatistiksel analizler*. Ankara: Nobel Akademik.
- Katz, J. E. ve Aakhus, M. (Ed.). (2002). *Perpetual contact: Mobile communication, private talk, public performance*. Cambridge University Press.
- Kline, R. B. (2005). *Principals and practice of structural equation modeling*. New York: Guilford Press.
- Kütük, E. K., Gümüştas, F. ve Almış, B. H. (2018). Üniversite öğrencisi kızlarda flört şiddetinin belirleyicileri ve psikiyatrik sonuçlar açısından flört dışı şiddetten farklılıkları. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 19(2), 217-222.
- Lenhart, A., Madden, M., Smith, A., Purcell, K., Zickuhr, K. ve Rainie, L. (2011). Teens, kindness and cruelty on social network sites: How American teens navigate the new world of "digital citizenship". *Pew Internet & American Life Project*. <https://www.pewinternet.org/2011/11/09/teens-kindness-and-cruelty-on-social-network-sites/> adresinden erişilmiştir.
- Marsh, H.W., Balla, J. R. ve McDonald, R. P. (1988). Goodness-of-fit indexes in confirmatory factor analysis: The effect of sample size. *Psychological Bulletin*, 103, 391-410.
- McIntire, S. A. ve Miller, L. A. (2000). *Foundations of psychological testing*. Boston: McGraw Hill.
- Mishna, F., Cook, C., Saini, M., Wu, M. J. ve MacFadden, R. (2011). Interventions to prevent and reduce cyber abuse of youth: A systematic review. *Research on Social Work Practice*, 21, 5-14.
- Morahan-Martin, J. ve Schumacher, P. (2000). Incidence and correlates of pathological Internet use among college students. *Computers in Human Behavior*, 16(1), 13-29.

- Pempek, T. A., Yermolayeva, Y. A. ve Calvert, S. L. (2009). College students' social networking experiences on Facebook. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 30(3), 227-238.
- Reed, L. A., Tolman, R. M., ve Ward, L. M. (2016). Snooping and sexting digital media as a context for dating aggression and abuse among college students. *Violence Against Women*, 1-21.
- Roberts, D. F. ve Foehr, U. G. (2008). Trends in media use. *The Future of Children*, 18(1), 11-37.
- Savaşır, I. (1994). Ölçek uyarlamasındaki sorunlar ve bazı çözüm yolları. *Türk Psikoloji Dergisi*, 9(33), 27-32.
- Schneider, S. K., O'donnell, L., Stueve, A. ve Coulter, R. W. (2012). Cyberbullying, school bullying, and psychological distress: A regional census of high school students. *American Journal of Public Health*, 102(1), 171-177.
- Schnurr, M. P., Mahatmya, D., ve Basche III, R. A. (2013). The role of dominance, cyber aggression perpetration, and gender on emerging adults' perpetration of intimate partner violence. *Psychology of Violence*, 3(1), 70-83.
- Shek, D. T., Tang, V. M. ve Lo, C. Y. (2008). Internet addiction in Chinese adolescents in Hong Kong: Assessment, profiles, and psychosocial correlates. *The Scientific World Journal*, 8, 776-787.
- Skipper Jr, J. K. ve Nass, G. (1966). Dating behavior: A framework for analysis and an illustration. *Journal of Marriage and the Family*, 28(4), 412-420.
- Southworth, C., Finn, J., Dawson, S., Fraser, C. ve Tucker, S. (2007). Intimate partner violence, technology, and stalking. *Violence Against Women*, 13(8), 842-856.
- Spitzberg, B. H. ve Hoobler, G. (2002). Cyberstalking and the technologies of interpersonal terrorism. *New Media & Society*, 4(1), 71-92.
- Subrahmanyam, K. ve Greenfield, P. (2008). Online communication and adolescent relationships. *The Future of Children*, 18(1), 119-146.
- Tabachnick, B. G. ve Fidell, L. S. (2001). *Using multivariate statistics*. Boston, MA: Allyn & Bacon/Pearson Education.
- Zweig, J. M., Dank, M., Yahner, J. ve Lachman, P. (2013). The rate of cyber dating abuse among teens and how it relates to other forms of teen dating violence. *Journal of Youth and Adolescence*, 42(7), 1063-1077.

Kaynakça Bilgisi / Citation Information

Bakırt, A. ve Kalkan, M. (2019). Siber flört istismarı ölçeği Türkçe formunun geçerlik ve güvenirlik çalışması. *OPUS–Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 14(20), 75-95. DOI: 10.26466/opus.546811